

Nr 97.

Av herrar **Fjellman** och **Jönsson** i Revinge, om *anvisande av arvode till en föredragande av remonteringsärenden hos kavalleriinspektören.*

I 1925 års försvarsproposition angives *remonteringsstyrelsens* uppgifter bestå av: 1) *anskaffandet av de för armén erforderliga remonterna*, 2) *förvaltandet av statens remontdepåer*. I samma proposition föreslogs den organisationsförändring, att inspektören för kavalleriet skulle tjänstgöra såsom chef även för remonteringsväsendet. Remontinköpen skulle emellertid verkställas av en *remonteringsnämnd*, sammansatt liksom remonteringsstyrelsen av tre ledamöter, varav en *ställföreträdare* för chefen. Denne ställföreträdare jämte de två övriga ledamöterna skulle alltså, enligt vad i propositionen särskilt uttalas, *verkställa* den förstnämnda av den gamla remonteringsstyrelsens uppgifter, nämligen anskaffandet av de för armén erforderliga remonterna. I detta sammanhang synes icke hava förutsatts, att ställföreträdaren skulle för detta sitt arbete, — vilket alltså helt skulle utföras på eget ansvar — åtnjuta någon annan ersättning än de två andra ledamöterna d. v. s. han skulle allenast under inköpsförrättningarna åtnjuta dagarvode (10 kronor) jämte rese- och traktamentsersättning. De viktiga och omfattande förarbeten till inköpen och de övriga göromål, som stå i oupplösligt sammanhang med inköpen och alltså måste anses innefattas i uppgiften »anskaffandet av för armén erforderliga remonter», kunna i själva verket dock icke utföras av annan person än denne inköpsledande ställföreträdare, vilken således måste övertaga chefens för remonteringsstyrelsen hittillsvarande samtliga funktioner och ansvar i denna del.

En kortfattad erinran om vad denna uppgift — som utgör den ojämförligt mest omfattande och maktpåliggande delen av den hittillsvarande chefens för remonteringsstyrelsen verksamhet — i själva verket inneburit torde här i huvudsaklig anslutning till en av chefen för remonteringsstyrelsen i skrivelse till inspektören för kavalleriet den 19 december 1927 given sammanfattning böra lämnas:

I god tid före de »ordinarie» *remontinköpen* måste chefen för remonteringsstyrelsen utarbета detaljerade resplaner på grundval av sina personliga erfarenheter och kunskaper från föregående inköpsresor och andra resor och med hänsyn till inhämtade uppgifter angående de varmblodiga hingstarnas i landet utstationering och betäckningssiffror m. m. I sammanhang härmed står utarbetandet av en noga övervägd plan för själva inköpen med hänsyn tagen jämväl till förefintliga anslagsmedel samt behovet av remonter av olika beskaffenhet i och för den kommande fördelningen först till depåerna och sedermera till rege-

mentena. Härunder förekommer åtskillig kommunikation med uppfödarna. Slutligen sker annonsering och annan underrättelseverksamhet. Att dessa förarbeten till inköpen måste utföras av samma person, som sedan skall leda inköpen, samt att de kräva ett tidsödande arbete torde ligga i öppen dag. Likaså torde vara allmänt erkänt, att inköpen äro synnerligen maktpåliggande för den, som har att planera dem och i praktiken att utföra dem; utan omfattande och ständigt väl underhållna kunskaper kan detta i varje fall icke utföras på ett tillfredsställande sätt. Att rik praktisk erfarenhet och ett levande intresse för saken dessutom fordras är ju självklart. Det måste följaktligen vara en på uppgiften alldeles speciellt inriktad person, med andra ord en särskilt utbildad expert som anförtros detta uppdrag. Man får även komma ihåg, att det dock gäller att på det för staten fördelaktigaste sättet disponera årliga anslagsmedel på nära en halv miljon. Och det gäller därvid icke blott att göra hästaffärer i vanlig mening, utan måste samtidigt inköpen göras så, att avelsverksamheten i görligaste mån främjas och upprätthålles genom desamma. Att detta är en svår, grannliga och ansvarsfull uppgift torde vara obestriddigt. I detta sammanhang får vidare erinras, att ingalunda alla remonterna inköpas under de ordinarie resorna; ett avsevärt antal kompletteringsinköp måste ofrånkomligen vid olika tidpunkter äga rum.

Mottagning och fördelning av de nyinköpta remonterna till de olika depåerna, med tanke på deras blivande ändamålsenliga fördelning till truppförbanden, hör givetvis till »anskaffandet». Dessa förrättningar kunna icke äga rum förr än i juni månad, enär stallutrymme endast finnes för en årgång remonter. Slutligen torde det vara uppenbart, att jämväl sistnämnda fördelning av remonterna på de olika truppförbanden icke gärna kan skiljas ut från »anskaffandet». Plan härför måste särskilt utarbetas på grundval av procenttilldelningen och hänsyn tagas till under året skedd extra avgång och tillkomst av stamhästar genom inlösen och uttagning. Denna fördelningsplan måste, i samband med de på skilda tider vid depåerna verkställda granskningarna av de särskilda remonterna, justeras flera gånger med hänsyn till remonternas förändrade lämplighet och olika utveckling under depåvistelsen. Även detta arbete är sålunda nästan kontinuerligt.

Chefen för remonteringsstyrelsen hade emellertid också en annan synnerligen viktig och med anskaffningsverksamheten intimt förbunden uppgift: *Avelsverksamheten*. Han skulle enligt instruktionen »genom lämpliga anvisningar och råd söka uppmuntra och stödja hästuppfödarna i deras strävan för remontaveln inom landet». Vidare får enligt kungörelserna den 4 juli 1913, den 19 juni 1917 och den 26 mars 1920, angående villkor för erhållande och tillgodonjutande av lån ur lånefonden för inköp av ädla avelsston, sådant hästavelslån icke beviljas för inköp av andra avelsston än sådana, som inköpts genom remonteringsstyrelsens försorg. Den verksamhet, chefen för remonteringsstyrelsen i detta avseende bedrivit, är givetvis synnerligen viktig, icke minst därför att den ädla hästaveln inom landet under det senaste årtiondet katastrofalt nedgått, vilket framgår av följande siffror: År 1910 var antalet avelsston be-

täckta av varmblodiga hingstar nära 10,000, år 1926 ej mera än 2,173 st. För närvarande överstiger antalet årligen till inköp utbudna remonter obetydligt behovet. Genom det intensiva arbete remonteringsstyrelsen nedlagt på denna punkt har man emellertid under 1927 kommit upp till 70 st. inköpta och placerade avelsston; antalet höll sig under 1925 och de närmaste föregående åren nere vid omkring 20 st. och steg under 1926 till 32 st. Att även nu omhandlade led i den nuvarande verksamheten är av kontinuerlig natur torde vara själfallet liksom också att detsamma måste falla på »ställföreträdarens» lott.

Av det föregående torde sålunda framgå, att uppgiften »anskaffandet av erforderligt antal remonter», — vilken uppgift 1925 års försvarsbeslut lägger i händerna på en oavlönad »ställföreträdare» — icke allenast består i att göra några inköpsresor under viss begränsad tid på året, utan innefattar en mångfald därmed oupplösligt sammanhängande led, som kräva sin man året runt. I detta avseende är att märka, hurusom remonteringsstyrelsen årligen haft en expedition av omkring 800 diarieförda ankommande skrivelser och omkring 400 utgående, varav större delen faller inom nu omhandlade uppgiftsområde. Häre ingår icke så få mera omfattande och tidsödande utredningar. Det är ju ganska tydligt, att den, som svarar för anskaffningsuppgiften i dess helhet, också får på sin lott den kontinuerliga skriftväxling och expeditionsföring, som denna uppgift för med sig. För ändamålet har ju hittills chefen för remonteringsstyrelsen också året runt hållit expedition, givetvis också under inköpsresorna, då ankommande skrivelser utsänts till honom. Huru denna sida av saken skall ordnas vid den klyvning av ansvaret och arbetet, som nu skulle äga rum, är omöjligt att förstå.

I det föregående har utgått från att, i enlighet med härordningsbeslutet, en sådan klyvning skulle ske. Hur förhåller det sig emellertid med möjligheten att skilja på uppgifterna »anskaffandet av erforderliga remonter» och »förvaltningen av remontdepåerna»? Det är ju nämligen väsentligen just i samband med anskaffningsuppgiftens skötande, som chefen för remonteringsstyrelsen också utövat sin uppgift rörande remontdepåerna. Sistnämnda uppgift ingår alltså hel och hållen i den första, ty övervakandet av remonternas skötsel på depåerna och följandet av deras utveckling där utgör naturligen ofrånkomligen ett led i anskaffningsuppgiften. Någon klyvning synes alltså praktiskt taget icke möjlig eller rimlig.

Veterligen erhöll icke någon sakkunnig myndighet — i varje fall icke chefen för remonteringsstyrelsen — tillfälle att yttra sig över det 1925 framlagda omorganisationsförslaget rörande remonteringsväsendet, vilket väl att märka icke i något av de tidigare utredningarna och framställningarna förekommit. Detta jämte det stora sammanhang, vari denna detalj råkade befinna sig, synes innebära förklaringen till att den faktiska beskaffenheten och innebörden av remonteringsstyrelsens uppgifter icke då beaktades.

I skrivelse den 30 juni 1927 (nr 354) angående förlängt förordnande för nuvarande chefen för remonteringsstyrelsen genom hans inbeordrande i tjänst

såsom föredragande för chefen för remonteringsväsendet, har inspektören för kavalleriet beträffande den nya organisationen nu anfört bland annat följande:

»I varje fall synes uppmärksamheten böra fästas vid det förhållandet, att remonteringsstyrelsens omfattning och natur äro av den art, att för deras förberedande behandling en i dessa frågor fullständigt hemmastadd och rutinerad person synes krävas såsom föredragande för inspektören för kavalleriet i hans egenskap av chef för remonteringsväsendet, och borde detta lämpligen vara samma person, som leder remontinköpen, och vilken sålunda dels har den direkta kontakten med hästuppfödarna och dels kan överblicka tillgången och beskaffenheten av remonter inom olika orter m. m.»

Vidare har inspektören för kavalleriet i skrivelse den 19 december 1927 rörande ordnandet av samma angelägenhet anfört bland annat följande:

»Såsom jag redan i min ovan nämnda skrivelse nr 354 framhållit, är behovet av en särskild föredragande inför inspektören för kavalleriet i remonteringsärenden starkt framträdande. I själva verket torde det eljest endast med största svårighet och på bekostnad av inspektörens egentliga, rent militära verksamhet vara möjligt för honom att handlägga den mångfald ärenden, som stå i samband med remonteringsverksamheten. Omfattningen av dessa ärenden framgår därav, att antalet diarieförda ankommande skrivelser vid remonteringsstyrelsen årligen utgjort omkring 800 och antalet utgående skrivelser omkring 400. Vidare äro de med remonteringsverksamheten förenade göromålen och skriftväxlingen i regel av speciell facknatur och erfordra givetvis en första handläggning av person, som särskilt inriktat sig på och noggrant följer denna verksamhet i dess olika detaljer, ej minst genom att personligen stå i kontakt med hästuppfödarna vid remontinköpen samt resor till de hästuppfödande orterna m. m.» Enligt inspektörens för kavalleriet mening skulle alltså hans ställföreträdare i egenskap av chef för remonteringsväsendet behöva vara tillgänglig såsom föredragande av remonteringsärenden.

Att en specialist, som sköter dessa ärenden, fortfarande kontinuerligt måste finnas, har också i ett annat sammanhang beaktats, då nämligen i det betänkande och förslag rörande den centrala försvarsförvaltningen, som den 14 november 1927 avgivits av en särskild beredning, föreslagits, att ordföranden i remonteringsnämnden, i samtidig egenskap av byrådirektör i arméförvaltningens intendentsdepartement, skulle hava hand om remonteringsväsendet. Såsom ersättning skulle han uppbära ett arvode av 5.400 kronor, eller samma belopp, som utgår till arméförvaltningens domäntjänsteman. Att här närmare ingå på det sistnämnda förslaget torde icke vara lämpligt i vidare mån, än att uttalas må, att statsverket i längden ej skulle kunna vinna på den underbetalning, som enligt detta förslag hädanefter synes komma att ske av ett arbete, som måste anses både svårt och betydelsefullt — icke minst från ekonomisk synpunkt — samt för vilket ingen är skickad, som ej underkastat sig en synnerligen långvarig och omfattande förutbildning. *Var* denne befattningshavare har sitt arbete förlagt, torde i jämförelse härmed vara av underordnad betydelse. Huvudsaken torde vara, att uppgifterna äga en målsman; uppgifterna

äga en så speciell natur, att det alltid kommer att hänga på experten — vilken instans han än må utgöra: chef för remonteringsstyrelsen, föredragande hos kavalleriinspektören eller byrådirektör i arméförvaltningens intendentsdepartement.

Såsom framgår av det ovan anförda torde redan en viss enighet kunna anses råda därom, att åtgärder oundgängligen böra vidtagas för att icke kontinuiteten inom remonteringsverksamheten och därmed sammanhängande, genom mång- arigt arbete och dryga kostnader framkomna värden skola helt äventyras. Att svenska arméns minskade behov av remonter icke kan motivera, att remonteringsväsendet och därmed sammanhängande avelsverksamhet stülles utan fackkunnig målsman, torde ligga i öppen dag, då det dock enligt vad ovan erinras fortfarande är betydande ekonomiska värden såväl för staten som den enskilde, vilka uti remonteringsverksamheten stå på spel. Ja, dessa värden stå uppenbarligen i jämförelse med statsutgiften för ett skäligt avlönande av den person, i vars händer ansvaret för hithörande verksamhet kan läggas, i en storleksordning, som borde utesluta all tvekan rörande sistnämnda utgifts berättigande. Särskilt kan också understrykas, att den starka nedgång i den ädla hästaveln, som på senare år ägt rum, givetvis nödvändiggör ett mera intensivt arbete än någonsin för höjandet av intresset för denna avel. I det föregående har berörts, hurusom redan nu tillgången på ädla föl endast obetydligt överstiger det årliga behovet av remonter. Huru läget måste vara med avseende på mobiliseringsbehovet torde vara lätt att inse. Under dessa kritiska förhållanden torde det få anses orimligt att bortskära fack- och målsmannen för detta område. Och att detta skulle bli följden av att ingen avlöning funnes till en dylik befattningshavare torde ligga i öppen dag: av den föregående redogörelsen torde nämligen klart framgå det oskäliga och orimliga i att »ställföreträdaren» för kavalleriinspektören skulle utan avlöning påtaga sig praktiskt taget samma arbetsbörda och ansvar, som han förut haft i egenskap av chef för remonteringsstyrelsen emot en avlöning motsvarande majors.

Enligt vår uppfattning torde icke någon berättigad anmärkning kunna riktas mot det sätt, varpå remonteringsstyrelsen hittills varit organiserad. Då emellertid denna organisation från och med 1927 års utgång upphört — enligt vad vi inhämtat uppehålles den emellertid tillsvidare provisoriskt genom ett Kungl. Maj:ts beslut gällande till den 1 april 1928 — och den yttre formen såsom förut framhållits icke har mycket att betyda, anse vi oss böra ifrågasätta att från och med budgetåret 1928—1929, — för tiden dessförinnan torde kunna förväntas, att Kungl. Maj:t sörjer för kontinuitetens upprätthållande — riksdagen ställer medel till förfogande för avlönande av en föredragande av remonteringsärenden hos kavalleriinspektören. Frågan huruvida denne föredragande, såsom förvaltningssakkunniga föreslagit, hellre borde placeras hos arméförvaltningens intendentsdepartement torde icke böra upptagas förrän i sammanhang med behandling av sagda sakkunnigas förslag, vilket näppeligen torde komma att äga rum vid denna riksdag. Då det nu gäller att fixera det arvode, som bör tillkomma denne föredragande, kunde det måhända synas ligga

nära till hands att tillsvidare utgå från det av nämnda sakkunniga föreslagna beloppet 5,400 kronor. Såsom förut antytts ha vi dock icke kunnat undgå finna detta arvode vara något för njuggt tillmätt med hänsyn till det kvalificerade arbete och betydande ekonomiska ansvar, varom här är fråga. Då arvodet till chefen för remonteringsstyrelsen utgått med belopp motsvarande lönegrad O. 4 (9,300—9,900 kronor) torde icke skäligen böra ifrågasättas att nu sänka arvodet för samma arbete till lägre belopp än som faller inom närmast lägre lönegrad eller lämpligen till slutlönen i denna grad 8,400 kronor. Arvodet torde liksom hittills varit fallet med chefens för remonteringsstyrelsen böra vara avsett för pensionerad officer.

Under återopande av det ovan anförda få vi alltså hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1928—1929 såsom arvode till en föredragande av remonteringsärenden hos kavalleriinspektören uppföra ett belopp av 8,400 kronor å staten för arméfördelningschefer, militärbefäl och inspektioner under rubriken »Kavalleriinspektionen m. m.», »Pensionerad personal» ävensom verkställa härför eventuellt erforderlig förhöjning av vederbörande anslag.

Stockholm den 18 januari 1928.

J. Fjellman.

Johan Jönsson.